

DE GENTSE KUNSTENAARSFAMILIE DE STOEVERE

(vervolg)

JAN DE STOEVERE

In tegenstelling met de weinige gegevens die we bezitten over het leven en de artistieke bedrijvigheid van de overige leden van de familie, kunnen we Jan de Stoevere ietwat beter volgen. Jan de Stoevere was de zoon van Gheeraert de Stoevere en van "joncvrouwe" Lisbette Willayes; hij moet derhalve vóór 1402, het overlijdensjaar van zijn moeder, geboren zijn.

F. De Potter vermeldt dat Jan de Stoevere in 1399 aangenomen werd in het schildersambacht (1), wat bezwaarlijk kan aangenomen worden gezien Jan in 1419 nog niet meerderjarig is.

Naar aanleiding van het overlijden van zijn vader Gheeraert werd op 25 augustus 1419 een staat van goederen betreffende het bezit van, de enkele tijd voordien overleden Gheeraert door de Gentse schepenen bekrachtigd (2).

Hannekin, zoon en erfgenaam van Gheeraert, verbleef bij Roelant de Stoevere, die zijn voogd wordt. Een groot deel van de erfenis wordt dan ook bij deze Roelant geplaatst.

Deze Hannekin, die later Jan de Stoevere zal genoemd worden, was op dat ogenblik reeds schilder als blijkt uit de volgende zin uit het vermelde dokument "Item alsuc allaem allse es Hannekin toebehoorende anclvende den ambacht van den schilders" Verder lezen we in deze akte: "Item Robert Canfin, Hannekins meester te Dornike, van resten van houdenessen, 1½ nobel." Deze Robert Canfin is zonder twijfel de befaamde Doornikse schilder Robert Campin. De verkeerde schrijfwijze Canfin is te verklaren door het feit dat deze naam te Gent meer gebruikelijk was. Immers de Hoog-Baljuw te Gent in 1419 noemde Jan Canfin.

Hannekin (Jan) De Stoevere schijnt op dat ogenblik leerling te zijn bij Robert Campin, gezien de familie de Stoevere zeker niet uit financieel onvermogen een achterstallige schuld zou moeten betalen voor zijn "pension" aan Robert Campin. Wanneer Jan juist in de leer gegaan is bij Campin is moeilijk te bepalen, maar, gezien de leertijd over het algemeen drie jaar in beslag nam, kunnen we veronderstellen dat dit omstreeks 1416 gebeurde, waarschijnlijk door tussenkomst van Roelant de Stoevere, zijn volle neef, die in 1416 Roegier Van de Woestine opvolgt als maker van het baldakijn van Onze Lieve Vrouw te Doornik.

Toch moet in 1419 Jan de Stoevere's leertijd bij Campin beëindigd zijn, daar hij in hetzelfde jaar nl. op 7 december 1419, bij Pieter van der Pale in de leer gaat om er het ambacht van goudslager te leren, en dit voor een periode van drie jaar (3). Dat Jan de Stoevere naast het schilderen ook het goudslaan leert, is niet zo verwonderlijk wanneer we weten dat het ambacht van de goudslagers een afdeling vormde van het Gentse schildersambacht.

Trouwens Pieter van der Pale werd deken van het Gentse schildersambacht in de jaren 1413 tot 1415 en ook in 1421-1422.

Toch schijnt Jan de Stoevere zich gedurende zijn leertijd met schilderen bezig te houden omdat hij gedurende die tijd kleurstoffen aankoopt.

Wanneer Hannekin op 20 november 1422 het atelier van Pieter Van der Pale verlaat was hij nog steeds minderjarig. Immers, Van der Pale overhandigt de kwitantie betreffende de overeengekomen som te betalen voor de leertijd niet aan Hannekin zelf, maar wel aan zijn voogd, Roeland de Stoevere.

Een dokument van 20 maart 1424 betreffende een zekere eigendom bewijst dat Hannekin nog steeds de leeftijd van 25 jaar niet bereikt had (4).

Uit een akte van 19 april 1425 blijkt dat Hannekin nu wel reeds meerderjarig is, gezien hij nu in eigen naam optreedt en dit betreffende het versieringswerk dat gaat uitgevoerd worden in de kapel van Onze Lieve Vrouw op H. Kerst.(5)

We kunnen dus aannemen dat Jan de Stoevere omstreeks 1399-1400 geboren werd, daar waar F. De Potter vermeldt dat hij omstreeks die tijd in het Gentse schildersambacht opgenomen werd.

Jan de Stoevere was een tijdgenoot en mededinger van Hubrecht Van Eyck. Immers, beide schilders werkten aan de versiering van de hogergenoemde H. Kerstkerk. Jan de Stoevere maakte het retabel met de geschiedenis van de H. Maagd, Hubrecht van Eyck werkte aan een retabel voor dezelfde kerk (6).

Beide schilders werkten nochtans voor een andere opdrachtgever: Jan de Stoevere in opdracht van Jhoenen vanden Rode, Hubrecht Van Eyck in opdracht van Robert Poortier. Toen deze laatste op 9 maart 1426 zijn testament liet opstellen was het werk van Hubrecht van Eyck nog onvoltooid. Het is dus hoogstwaarschijnlijk dat Jan de Stoevere en Hubrecht van Eyck elkaar ontmoet hebben. Gezien er echter geen enkel werk van Jan de Stoevere tot ons gekomen is, voor zover ons bekend, is het onmogelijk na te gaan welk artistiek verband er tussen de twee meesters bestond.

Pas 10 jaar later krijgen we een nieuwe vermelding over onze schilder. In 1435 koopt Jan de Stoevere een huis genaamd "Lynmaekerssteen" op de Vrijdagsmarkt, wat zijn financiële welstand bewijst aangezien het hier om een "Stenen huis" gaat.

In 1438-39 was Jan de Stoevere deken van het Gentse schildersgilde (7). Jan de Stoevere staat ook in contact met Triesteram vanden Bussche, als blijkt uit een dokument van 2 oktober 1438 (8). Deze Triesteram vanden Bussche of Vanden Bossche is eveneens een schilder (9). In deze periode beoefent Jan ook het goudslagen (10). Hij koopt namelijk gouden en zilveren juwelen voor een som van 49 grote ponden waarvan hij de betaling waarborgt door een hypotheek op zijn eigendom te Wannekinsærde.

Op 8 augustus 1439 bekent Jan de Stoevere een schuld "vanden coepe van azuere" tegenover Janne Weldin, alias van Curtricke(11).

Een kontrakt van 31 mei 1440 toont aan dat Jan de Stoevere nog verdere betrekkingen met het Doorniks milieu heeft onderhouden, we vinden hem hier in kontakt met Gillart de Ryke, een Doorniks schilder (12).

In 1441 moet Jan de Stoevere twee retabels leveren voor Jan Weldin van Kortrijk (13).

In hetzelfde jaar vinden we hem nog vermeld in het jaerregister betreffende een schuld 'van coepe van mercerijen' (14).

Een laatste akte in verband met de Stoevere dateert van 10 december 1443. Het is in betrekking met deze akte dat de Gentse onderzoeker Ch. Diericx hem Jan de Steener genoemd heeft (15) Deze akte heeft betrekking op een werk dat Jan de Stoevere samen met Boudin van Wytevelde in het klooster van Nieuwen Bossche te Gent zal uitvoeren. Het betreft een retabel. Boudin van Wytevelde neemt het snijden der beelden op zich en Jan de Stoevere van zijn kant zal zich houden aan het vergulden van de beelden en het beschilderen van de deuren van het retabel.

Na 1443 vonden we geen dokumenten meer in verband met Jan de Stoevere. Volgens V. Van der Haeghen (16) overleed hij tussen 18 juni 1447 en 31 oktober 1449.

Noten

K. VANDENBUSSCHE

- (1) F. DE POTTER, Gent van de oudste tijd tot heden, Gent, 1888-1889, dl. V, blz. 213
- (2) Stadsarchief Gent, Staten van goederen 1419-1420 f° 13 v°
- (3) V. Van der Haeghen, Un élève de Robert Campin à Gand, in: Bulletin der Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent, jg. 1913, blz. 127
- (4) Idem, blz. 127
- (5) Stadarchief Gent, Jaarregister van de Keure, 1424-25, f° 65
- (6) V. VAN DER HAEGHEN, Autour des Van Eyck, Cartulaire, Gent 1914, blz. 9
- (7) Stadsarchief Gent, Jaerregister van de Keure, 1438-39, f° 158v°
- (8) Idem, 1438-38 f° 14
- (9) G. HULIN, Notes sur deux peintres gantois du XVe siècle: Lievin van den Bossche et Willem van Lombeke alias de Ritsere in: Bulletin der Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent, dl. XVI, Gent 1908, blz. 52-64
- (10) Stadsarchief Gent, Jaerregister 1437-38, f° 123 v°
- (11) Idem, Jaerregister 1438-39 f° 179
- (12) Idem, Jaerregister 1439-1440, f° 152 v°
- (13) Idem, Jaerregister 1440-1441, f° 122
- (14) Idem, Jaerregister 1441-1442, f° 17
- (15) Ch. DIERICX, Mémoires sur la ville de Gand, Gent 1815, dl. II, blz. 449
- (16) V. VAN DER HAEGHEN, Un élève de Robert Campin, o.c. blz. 130